

Війна Росії проти України: нові санкції ЄС

Держави-члени ЄС, обурені вторгненням Москви в Україну, у співпраці з такими партнерами як США, Канада та Велика Британія застосували безпрецедентно суворі санкції. Хоча Росія зможе частково до них адаптуватися, очікується, що ці заходи спричинять значні порушення економіки та ізоляцію країни від світової економіки.

Санкції проти Росії, пов'язані із Україною, ухвалені до 2022 року

Після анексії Росією Криму в березні 2014 року та підтримки нею сепаратистів на Донбасі, держави-члени ЄС застосували значну кількість [санкцій](#) проти Росії. Вони включають цільові заходи (заморозку активів, заборони на видачу віз) проти близько 160 осіб (серед яких російські політики і військові) та 40 організацій, що несуть відповідальність за порушення суверенітету України. Також є секторальні санкції: жорсткі обмеження кредитування Європейським Союзом п'ятьох державних банків Росії, трьох нафтових компаній і трьох виробників зброї; ембарго на зброю та заборона експорту товарів подвійного призначення (цивільного / військового) російським оборонним компаніям; заборона на надання інноваційних видобувних технологій та сервісів, які використовуються Росією для видобутку глибоководних, арктичних і сланцевих нафтових резервів.

Нові санкції, спричинені нападом Росії на Україну

24-го лютого 2022 року Росія здійснила нічим не спровокований напад на Україну. На початку лютого посадові особи США [прогнозували](#), що вторгнення може забрати до 50 000 життів цивільних громадян України, а також втрати 25 000 військових з боку України та 10 000 військових з боку Росії, змушуючи до 5 мільйонів людей покинути місця постійного проживання. За даними [ООН](#), станом на 1 березня 2022 року принаймні 136 цивільних осіб було вбито та 400 поранено, враховуючи те, що реальна кількість, імовірно, значно більша. На час написання матеріалу країну залишили [один мільйон біженців](#).

Вторгненню передували місяці дебатів щодо реакції ЄС на очікувану російську агресію. Зважаючи на шкоду, яку подальші санкції завдадуть їхнім економікам, були певні [сумніви](#) щодо того, наскільки далеко лідери ЄС готові піти. Однак, масштаб і жорстокість нападу, а також його тривожні наслідки для європейської безпеки підкреслили необхідність більш жорстких заходів.

Чотири нових пакети санкцій

ЄС застосував санкції [23 лютого](#) після рішення Росії визнати дві «народні республіки», Донецьку та Луганську, як незалежні держави, а також після початку вторгнення [25 лютого](#), [28 лютого](#) та [2 березня](#) — три пакети значно більш жорстких заходів, які включають:

- цільові **персональні санкції** проти президента Росії Володимира Путіна, ключових міністрів уряду, включаючи міністра оборони Сергія Шойгу та міністра закордонних справ Сергія Лаврова, членів Ради безпеки Російської Федерації, олігархів у нафтовій, банківській і фінансовій галузях, пропагандистів на кшталт Маргарити Симоньян, очільниці каналу новин RT, та 351 депутата (з 450), які проголосували за визнання незалежності цих двох територій;
- заборони на: **фінансові транзакції** з усіма підконтрольними державі банками (70 % російської банківської галузі); торгівлю акціями всіх російських державних компаній; російські фінансові депозити в банках ЄС що перевищують 100 000 євро; рахунки, які належать російським клієнтам в банках ЄС; продаж цінних паперів, номінованих у євро, клієнтам з Росії; проведення переказів із Центральним банком Росії; надання Росії банкнот євро; участь у проектах Російського фонду прямих інвестицій;
- відключення семи **банків** від системи передачі фінансових повідомлень [SWIFT](#). Однак до списку входить лише один із п'яти найбільших банків Росії (ВТБ, [другий за обсягом](#) загальних активів);

ДСЄП Війна Росії проти України: нові санкції ЄС

- галузь **енергетики**: заборона на експорт послуг і технологій, що використовуються російськими нафтовидобувачами;
- галузь **авіації**: заборона на продаж усіх видів повітряних суден, запасних запчастин та обладнання російським авіалініям. Російським літакам, включаючи приватні літаки, заборонено вхід у повітряний простір ЄС та аеропорти ЄС;
- обмеження **експорту** високотехнологічної продукції, яка може бути використана у військових цілях, зокрема, електронної апаратури, комп'ютерів, засобів інформаційної безпеки, телекомунікаційних пристроїв, сенсорів і лазерів, навігаційного й авіаційного обладнання, не лише військовим компаніям, а й усім покупцям із Росії;
- **заборона трансляції** кремлівських пропагандистських каналів RT і Sputnik.

Координація санкцій і подальші обмежувальні заходи

Як і під час запровадження попередніх санкцій 2014 року, ці дії було скоординовано з США, Канадою та Великою Британією. Три згадані країни разом із ЄС заморозили російські міжнародні резерви, закрили свій повітряний простір для російських літаків, обмежили експорт технологій і застосували цільові санкції проти представників еліти. Четверо партнерів **погодили** припинення видачі «золотих паспортів» заможним росіянам, пов'язаним із російським урядом. Керуючись прикладом **Великої Британії** та Канади, **ЄС і США** розглядають можливість закриття портів для російських кораблів. Чехія однією з перших держав-членів ЄС уже **припинила** видавати візи громадянам Росії, і **закликає** інші держави-члени ЄС наслідувати її приклад.

Західні компанії виступили з деякими власними ініціативами, що виходять за рамки вимог санкцій. Shell і BP **оголосили**, що вони продадуть свої російські активи. **Apple** та **Jaguar Land Rover** припинять продаж товарів у Росії, у той час як MSC та Maersk більше не перевозитимуть **контейнери** до Росії.

Наслідки нових санкцій

Попередні санкції, ухвалені ЄС і західними країнами у 2014 році, були спрямовані на вузьку групу стратегічних компаній та галузей. Їх **метою** було не підірвати російську економіку, а уповільнити її зростання у довгостроковій перспективі. Після первинного шоку російські банки й енергетичні компанії пристосувалися до нової ситуації; видобування енергоносіїв та їх експорт досягли рекордних показників. Однак, є свідчення того, що санкції призвели до значних грошових втрат: припинено закордонне інвестування та, за деякими **оцінками**, Росія може щорічно втрачати близько 1 % від росту ВВП.

Останні санкції більш схожі на застосовані Вашингтоном після 2018 року у рамках кампанії **«максимального тиску» проти Ірану, у якій вони мали на меті значно ширший вплив**. Без доступу до SWIFT, російські учасники біржової торгівлі зіткнуться з труднощами у відправці та отриманні міжнародних фінансових переказів, що перешкоджатиме експорту нафти й газу, від яких істотно **залежить** російська економіка (однак досі **незрозуміло**, чи ця заборона включатиме експорт енергоносіїв). Тоді як попередні санкції були спрямовані радше на еліту, а не на звичайних громадян Росії, нові заходи, зокрема, закриття повітряного простору для російських рейсів і значні обмеження у видачі віз, можуть майже унеможливити подорожі для всіх мешканців країни. Через заборону на експорт товарів для авіаційної галузі, у Росії усього за **декілька місяців** можуть закінчитися запчастини для комерційного повітряного флоту, **три чверті** якого отримані з західних країн. Обмеження на експорт технологій затримують економічну модернізацію, а фінансові обмеження ізолюють Москву від міжнародних ринків.

Від початку вторгнення російський рубль втратив **30 %** своєї вартості щодо євро, а ринок цінних паперів **обвалився**, що змусило Московську фондову біржу закритися. Намагаючись підтримати рубль, Центральний банк Росії різко **підвищив** відсоткові ставки за кредитами від 9,5 до 20 %; останній крок зашкодить російським домогосподарствам, **які мають значні заборгованості**, чий доходи після виплати податків уже впали до відмітки **дванадцятирічного мінімуму**, ще напередодні конфлікту. Москва має **630 мільярдів доларів** у міжнародних резервах, що дає їй можливість пом'якшити вплив економічних потрясінь, але **близько половини** цих резервів заморожено санкціями Заходу.

ДСЄП Війна Росії проти України: нові санкції ЄС

Довгостроковий вплив менш очевидний. Росія виявилася більш [стійкою](#) до попередніх санкцій, ніж очікувалось, і є межа, до якої держави-члени ЄС готові йти в обмеженнях щодо [торгівлі енергоносіями](#), урахувавши те, що багато з них залежать від поставок із Росії. Наразі продовжується експорт природного газу, зокрема, й через [Україну](#). У 2014 році Росія звернулася по замінники до місцевих виробників і китайського імпорту, щоб упоратися з обмеженнями, накладеними Заходом на експорт товарів подвійного призначення для оборонної галузі. Однак, такі альтернативи часто [програють у якості](#), а їх розробка може займати роки. До того ж незрозуміло, чи будуть китайські виробники ризикувати застосуванням до них вторинних санкцій з боку США, що наразі є їх найбільшим [експортним ринком](#).

У короткостроковій перспективі держави-члени ЄС [навряд чи](#) припинять купувати природний газ у Росії, що забезпечує понад 40% від їх імпорту. Однак, у довгостроковій перспективі санкції можуть стимулювати більш рішучі зусилля з диверсифікації; Німеччина, яка наразі є найбільшим імпортером, уже [призупинила](#) сертифікацію трубопроводу «Північний потік-2» та анонсувала плани щодо побудови двох [СПГ-терміналів](#).

Європейський парламент. У [резолуції](#) про агресію Росії проти України від 1 березня 2022 року Європарламент вітає швидке прийняття санкцій ЄС, але закликає вжити подальші заходи проти Росії та Республіки Білорусь, у тому числі повне виключення від системи SWIFT, заборону на експорт усієї високотехнологічної продукції, та заборону на російське судноплавство.

